

Til Kunnskapsdepartementet

Vår ref.:
BJDeres ref.:
[Navn]Dato:
20. februar 2024

Innspill til NOU 2023: 27 et nytt system for kvalitetsutvikling for elevenes læring og trivsel

Tekna – Teknisk naturvitenskapelig forening er den største masterforeningen i Norge, og den største fagforeningen i Akademikerne med over 106 000 medlemmer. Våre medlemmer har mastergrad eller mer fra tekniske og naturvitenskapelige fagområder.

Tekna takker for muligheten til å gi innspill til rapporten fra utvalget og til det videre arbeidet i regjeringen.

Tekna representerer i hovedsak lektorer og lærere i videregående skole som har sin fordypning i realfagene. Tekna organiserer også vitenskapelig ansatte i universitets- og høyskolesektoren og flere av våre medlemmer jobber i lærerutdanningene.

Tekna synes det er flott at det jobbes med en fornyelse og utvikling av arbeidet med kvalitet i grunnopplæringen.

Vi vil innledningsvis understreke at det er behov for et forenklet system med minimal administrasjon. Dagens system er omfattende og medfører et betydelig merarbeid for undervisere utover det som er lærernes primær oppgaver.

Det er til tider utfordrende å se sammenheng mellom ulike deler av arbeidet med kvalitet og elevenes læringsutbytte og trivsel.

Tekna mener:

- ***Utvalgets forslag om at det skal være bred involvering i arbeidet med et nytt kvalitetsutviklingssystem må bety reell involvering.***
- ***Samtidig som et nytt kvalitetsutviklingssystem ikke må være for omfattende og rigid, men være fleksibelt nok til å kunne tilpasses lokale forhold, er det viktig at det er tydelig nok til at alle skjønner sin rolle.***

Det oppleves å være noe forvirring knyttet til forståelsen av begrepene kvalitetsutvikling og kvalitetsvurdering.

Tekna mener:

- ***At det i det videre arbeidet vil være behov for en grundigere avklaring av hva som ligger i begrepet «kvalitetsutvikling».***

Læring og trivsel som kjernen i kvalitetsutviklingsarbeidet.

Tekna er enig i at læring og trivsel hører sammen og er kjernen i skolens mandat.

Tekna vil understreke at faglig god opplæring gir motivasjon og mestring som igjen i stor grad bidrar til at elever trives. Tekna mener det er en feiltolkning å ikke se at faglig læring kan gi trivsel og økt motivasjon. Det er derfor viktig at lærere gis rom til å skape gode læringssituasjoner slik at elevene trives med fag og undervisning.

Tekna mener:

- ***At kvalitetsutviklingen i større grad må konsentrere seg om å utvikle faglig dyktige lærere som har fokus på elevenes faglige mestring og motivasjon og trivsel i læringssituasjonen.***

Elever som av ulike grunner har utfordringer i livet må få god støtte og bistand fra andre med faglig innsikt og kompetanse, enn det som ligger til lærernes ansvar, fag og kompetanse.

Tekna mener:

- ***At «laget rundt eleven» må styrkes for å frigjøre lærerens tid til å planlegge og gjennomføre undervisning som er tilpasset den enkelte elev og som gir læringsutbytte.***

Alle elever skal oppleve et trygt og godt skolemiljø. Tekna savner en grundigere gjennomgang av aktivitetsplikten i opplæringslovens § 9 A-4 og 5. Flere skoleeiere og skoler bekymrer seg for om terskelen er for lav for hva som regnes som en skolemiljøsak. De opplever også at saker behandlet hos statsforvalteren blir ensidig belyst fra eleven og foreldrenes perspektiv. Det oppleves i en del saker som at skolens og skoleeierens faglige vurderinger blir underkjent, og at andre involverte ikke blir hørt. Lærere opplever at deres versjon av saken ikke kommer frem.

Tekna viser til at det i kjølvannet av aktivitetsplikten oppleves å være et betydelig større trykk på rapportering og en rekke unødig dokumentasjonsarbeid, noe som stjeler tid fra læreres primær oppgaver, og som oppleves som en unødvendig tidstyv.

Tekna mener:

- **Det må igangsettes et arbeid med å se på aktivitetsplikten i § 9 A-4 og § 5 med sikte på å bedre læreres rettssikkerhet gjennom en uttalelsesrett, avklare rammene for læreres fullmakt til å utøve klasseledelse og se hvordan man kan gjøre arbeidet med å oppfylle et godt læringsmiljø mindre byråkratisk og fjerne tidstyver.**

Ressursmangel i skolen

Skolen kjemper en kamp om ressurser i de kommunale rammebevilgningene. Det er stort behov for å håndtere elever med sammensatte utfordringer på en bedre måte. Dette krever betydelig mer ressurser.

Det er helt avgjørende at det brukes tilstrekkelig midler til læremateriell, til muligheter for å gjøre læring mer praktisk og erfaringsbasert gjennom forsøk, utflukter og gode klasseromsfasiliteter. Dette er i tråd med regjeringens søkelys på at en mer elevaktiv og praktisk læring vil gi økt læringsutbytte og øker skolemotivasjonen. Dette stoppes ofte av manglende lokale fasiliteter på den enkelte skole, samt mulighet for å benytte eksterne ressurser i nære omgivelser.

Tekna mener:

- **Det må tydeliggjøres i det videre arbeidet med kvalitetsutvikling at kvalitet krever ressurser**

Nasjonale prøver og læringsstøttende prøver

Nasjonale prøver har, etter intensjonen, en dobbeltfunksjon. De skal bidra til å øke den enkelte elevs læring og de skal gi informasjon til foreldre, skoleeiere og myndigheter. Det kan være hensiktsmessig å se på om prøvene er egnet til å fylle begge funksjoner.

Tekna mener:

- **Det er klokt å vurdere om dagens nasjonale prøver vil kunne fylle den doble funksjonen som de er tiltenkt, herunder vurdere å gjøre prøvene todelt for å oppfylle ulike formål.**
- **Det bør gjøres en grundigere vurdering av omfanget av nasjonale prøver og hvilket antall prøver som gir gode styringssignaler.**

Skoleeier (kommune og fylkeskommune) har ansvaret for kvaliteten på skolene. De skal bevilge midler til virksomheten og de skal ivareta at man fyller de lovpålagte oppgaver som ligger til skolen.

For å kunne drive god eierstyring, bevilge midler etter behov og gjøre nødvendige tiltak for å sikre et godt og likeverdig skoletilbud til alle elever, er skoleeier avhengig av informasjon om elevers læringsutbytte.

Tekna mener:

- **Det er viktig at den som har ansvaret for å bevilge midler og fordeler ressurser til våre skoler og som har ansvaret for kvalitetsutvikling får innsikt i elevers faglige prestasjoner, og vi mener det derfor er viktig å opprettholde nasjonale prøver, i en eller annen form.**

Informasjon om elevenes læringsutbytte er informasjon som også er relevant for foreldre og elever. Dette gir innsikt og informasjon vi mener bidrar til åpenhet om skolens arbeid og ambisjoner. Dette gir mulighet for foreldremedvirkning.

Vi ser likevel en utfordring knyttet til måten man fremstiller resultatene på i media og offentligheten ellers, med et overdrevent fokus på resultatet av prøvene som det eneste parametere som måler kvalitet og vekt på rangering.

Tekna mener:

- **Resultatene av nasjonale prøver må utad, til foreldre og allmennheten, balanseres og forklares på en god måte for å sikre en god forståelse av hva som er målt og hva resultatene betyr. Det er viktig med etterrettelig og faktabasert informasjon. Man bør unngå lister med rangering når resultater publiseres.**

Deltakelse i internasjonale undersøkelser

Vi er kommet i en situasjon hvor vi ser en større nedgang i elevprestasjoner i matematikk og naturfag. Dette ser vi nå sist gjennom resultatene i PISA-undersøkelsen. TIMSS-undersøkelsen er nettopp avholdt og resultatene av denne vil komme til høsten.

Det er riktig at vi deltar i slike internasjonale undersøkelser. Vi er et lite land med svært lav rekruttering til realfaglige studier og den grunnleggende allmenkunnskapen i realfag synker. For å mobilisere for økt læringsutbytte er det derfor av stor betydning å få et større bilde av sammenhenger som kan gi kunnskap om årsaker til utviklingen i resultatene. Våre naboland i Norden er kanskje de viktigste og mest relevante å sammenligne oss med.

Resultatene av både PISA og TIMSS blir analysert av forskergrupper og rapportene er derfor nyanserte og av høy kvalitet.

Tekna mener:

- **Vi bør fortsette å delta i internasjonale undersøkelser som PISA og TIMSS.**

Eksamen

Det foreslås å avvikle eksamen på ungdomsskolen.

Eksamen har flere formål enn kun å måle elevenes prestasjoner.

God faglig kompetanse er grunnleggende for å kunne løse oppgaver. Denne faglige innsikten må ligge som grunnlag for vurderingen av eleven. Vi har sett en trend hvor man i eksamensoppgavene legger vekt på elevens evne til utforskende problemløsning fremfor å kunne vise hva slags kunnskap man har tilegnet seg. Eksamen bør være så forutsigbar at resultatene over tid gir en indikasjon på utviklingen i det faglige nivået.

Å trene til en eksamen gir faglig læringsutbytte. Det gir elevene øving i å prestere på kort tid på bakgrunn av tilegnet kunnskap over lengre tid, og det gir mulighet til å få en vurdering av en ekstern sensor.

Å trene på denne vurderingsformen er en styrke for videre skolegang og studier. Å utsette denne måten å bli testet på til man kommer i videregående skole, mener vi vil øke presset på elevene. Siden alle elever har rett til plass på videregående skole, er ikke eksamenskarakteren på ungdomsskolen av samme betydning som på videregående skole. Å starte på ungdomsskolen gir derfor en mykere overgang.

For læreren gir eksamenskarakteren viktig informasjon om egen karaktersetting. Det gir skolens rektor et signal om egne læreres karaktersetting sett opp mot eksterne læreres vurdering ved andre skoler.

Tekna mener:

- ***Man bør beholde eksamen i ungdomsskolen.***
- ***Det bør settes i gang et større arbeid med å se på hva eksamen er ment å teste og hvordan eksamensoppgavene utformes.***
- ***Tekna understreker nødvendigheten av at alle lærerorganisasjonene blir involvert ved eventuelle endringer i eksamensordningen.***

Elevundersøkelsen

Vi støtter utvalget i at det bør utvikles en ny elevundersøkelse. Dagens undersøkelse er svært omfattende og har lite elementer som bidrar til innsikt i elevenes motivasjon for læring og synet på videre karriere. Dette er elementer som i større grad bør kobles med elevenes læringsmiljø.

Tekna foreslår:

- ***At det utarbeides en ny undersøkelse som har en liten felles del for alle elever, men at det gis mulighet til å legge til spørsmål tilpasset lokale forhold.***

- ***At elevundersøkelsen tar opp elevenes mening om motivasjon for faglig utvikling og synet på videre karriere.***

Forskning på læringsutbytte

Vi har mye god forskning som baserer seg på data vi får fra nasjonale prøver, fra elevundersøkelsen og fra deltakelse i internasjonale undersøkelser. Det er likevel vanskelig å synliggjøre kausale årsaker og hvilke variabler som slår sterkt inn på elevers læring.

Forskere som jobber med analysene av de undersøkelser som gjøres i dag ser en stor mulighet til å kunne gi et bedre grunnlag for utvikling av kvalitet i skolen hvis de får tilgang på registerdata som kan kobles sammen med eksempelvis resultatene fra PISA og TIMSS.

Tekna mener:

- ***Det bør igangsettes et arbeid med å utrede om det er mulig, og hva som er potensialet, ved å gi utdanningsforskere tilgang på registerdata som kan kobles sammen med de internasjonale undersøkelsene som Norge deltar i (for eksempel TIMSS og PISA). Det bør utredes hvilke muligheter dette kan gi for videre forskning for å sikre et bedre kunnskapsgrunnlag for arbeidet med kvalitetsutvikling i skolen.***

Sensorskolering

Utvalget foreslår å forsterke sensorskoleringen, både for sentralt gitte og lokalt gitte eksamener.

Utvalgets mindretall foreslår i tillegg at honoraret til sensorer økes, samt at tiden til å vurdere hver besvarelse utvides. Dette mindretallet foreslår også å sette et tak for hvor mange besvarelser en sensor kan vurdere per eksamenskode. Det samme mindretallet foreslår at lærerorganisasjonene får forhandlingsrett om satser for sensorhonorar og tid avsatt per besvarelse.

Tekna støtter forslaget om en forsterket sensorskolering og mindretallets forslag om økning i honorar, og lærerorganisasjonenes økte forhandlingsrett om satser for sensorhonorar og tid avsatt per besvarelse.

Funksjon for kvalitetsutvikling

Det vil kreve ressurser og kapasitet for å jobbe med kvalitetsutvikling på den enkelte skole.

Tekna støtter utvalgets forslag om at nasjonale myndigheter utreder lærernes og skoleledernes tid og kapasitet til kvalitetsutviklingsarbeid.

Utvalget foreslår at det opprettes en funksjon som skal sikre at kvalitetsutviklingsarbeidet gjennomføres på en god måte. Tekna mener

opprettelse av en slik funksjon kan gi lærere med egnede kvalifikasjoner mulighet til en karriereutvikling i skolen. Legges denne funksjonen til en lærer som i utgangspunktet skal fortsette i sin ordinære stilling, mener vi dette svekker muligheten for god kvalitet. Vi mener det bør være de som har en dedikert interesse for og kompetanse til å drive med kvalitetsutvikling som bør inneha en slik funksjon. Det betyr derfor at det må utlyses en egen stilling med dette som formål.

Tekna mener:

- ***For å sikre at det å jobbe med kvalitetsutvikling kan bli en del av en karriereutvikling for lærere i skolen og kvalitetsarbeid med høy kvalitet, må denne funksjonen være en fast stilling som lyses ut og besettes av den som er best kvalifisert.***

Introduksjonsperiode for nyansatte

Tekna er positiv til at nytilsatte lærere får tett oppfølging, men det viktigste er at nye lærere blir inkludert i skolens profesjonsfellesskap hvor de får veiledning og kan dele erfaringer med kollegene sine gjennom hele karrieren. Det bør legges bedre til rette for at lærerkollegiet kontinuerlig deler erfaring og kunnskap og utvikler skolen til en lærende arbeidsplass. Tid til faglig samarbeid må prioriteres i felles møtetid på skolene. Det vil komme både nye og mer erfarne lærere til gode.

Tekna mener:

- ***Innholdet i en introduksjonsperiode må tydeliggjøres og kobles opp mot ressursbruk. Skal nyansatte jobbe redusert det første året, er det nødvendig med kompensasjon slik at ikke økt arbeidsmengde pålegges øvrig personale.***

Nye oppgaver til lærerutdanningene

Utvalget foreslår at lærerutdanningene skal sikre at lærerstudentene utvikler kompetanse i kvalitetsutvikling slik at de kan bidra aktivt i arbeidet i skolene.

Videre foreslår utvalget at lærerutdanningene skal sikre at lærerstudentene utvikler kompetanse i sluttvurdering.

Tekna er opptatt av at vi har en god lærerutdanning som gir studentene god kunnskap i fagene de skal undervise i og måten det skal planlegges for og gis god undervisning. Innsikt i hvordan man kan utvikle kvaliteten på egen undervisning vil følge av god innsikt i hva som bidrar til elevens læringsutbytte i et trygt og godt læringsmiljø.

Hvis man ønsker å gi lærerutdanningene ytterligere innhold og oppgaver, må dette vurderes grundig. Det er litt for lett å legge nye elementer til en utdanning, lettere enn å ta noe bort.

Tekna mener:

- **Lærerutdanningen skal være i utvikling, men det må gjøres et grundigere arbeid med behov og nytte av å legge nye elementer inn i utdanningen. Dette må skje i tett dialog med underviserne i lærerutdanningen.**

Det foreslås også et man skal kartlegge og sikre ulike former for etter- og videreutdanningstilbud innenfor området kvalitetsutvikling i skolen, slik at lærerne, andre ansatte i skolene, skolelederne og skoleeierne får et godt grunnlag for å drive og delta i kvalitetsutviklingsprosesser i skolene.

Tekna mener:

- **Avsatte midler til programmet «Kompetanse for kvalitet» må økes betydelig hvis det er meningen at denne skal omfatte all form for etter- og videreutdanning som skole og barnehage har behov for. Programmet var opprinnelig for faglig utvikling av faglærere, og Tekna mener det må avgrenses klart hvor stor andel som fortsatt skal gå til dette formål.**
- **Det må sikres en rett til etter- og videreutdanning, ikke bare for lærere i skolen, men også for lærerutdannerne.**

Gode strukturer og prosesser for samarbeid og dialog

Det er viktig at det er samarbeid og god dialog i skolen. Denne dialogen må bidra til å løse utfordringer på lavest mulig nivå.

Et system hvor alle små og store utfordringer skal løftes opp på et høyere nivå og inngå i et større system og i ulike strukturer, bidrar til å svekke læreres autonomi og autoritet. Læreren er den beste til å ivareta den gode dialogen med elever og foreldre og må få rom til å jobbe med undervisningsrelaterte problemstillinger i nærhet til de som er berørt og med nærhet i tid.

Forhold som ligger utenfor lærerens fullmakter i kraft av sin stilling, løftes opp på et skoleledernivå.

Er det mer overordnede kvalitetsutfordringer som rammer skolen som sektor, bør disse løftes opp på et høyere nivå. Dialogen mellom de som eier utfordringen og de som skal jobbe med tiltak og løsninger må være løpende og tett.

Tekna mener:

- **Alle systemer og strukturer som etableres for kvalitetsutvikling må ta utgangspunkt i at man løser utfordringer og finner løsninger på lavest mulig nivå.**

Vi ønsker lykke til med det videre arbeidet og ser frem til fremleggelse av den varslede stortingsmeldingen mm.

Med vennlig hilsen

Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Line Henriette Holten

Generalsekretær